

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

Sayı :7

15 Ağustos 2008

İçindekiler

Çin’de Gelişmeler
ABD ile İlişkiler
AB ile İlişkiler
Diğer Ülkelerle İlişkiler
Türkiye’deki Kamu ve
Özel Kuruluşların
Çalışmaları

**Çin depremi 372 bin
kişiyi işsiz bıraktı**

**Çin’in dış ticaret
fazlası 21,3 milyar
dolar**

**Çin’in ihracat
büyüme oranı yılın
ilk yarısında %21,9’a
geriledi.**

ULUSLARARASI KURUMLARDA VE TÜRKİYE’DE ÇİN BAĞLANTILI GELİŞMELER

1980’ler itibariyle komünist sistemin kapalı yapısından açık piyasa ekonomisine geçişiyle hızlı bir büyüme sürecine giren Çin, uluslararası ticaret sistemine entegrasyonu sürecinde önemli bir basamak olan 2001 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyeliğiyle de tüm dünyanın dikkatlerini üzerine çekmiştir. Çin’in DTÖ üyeliği, dünya ekonomileri için büyük bir fırsat olmasının yanı sıra bazı tehditleri de beraberinde getirmesi, devletleri ve ilgili kurumları bu ülkeye yönelik bazı stratejiler oluşturmaya yöneltmiştir. Bu bültende, Çin’deki gelişmeler başta olmak üzere, çeşitli devlet ve kurumların Çin üzerine yaptıkları çalışma ve faaliyetler ele alınmıştır.

I. Çin’de Gelişmeler:

a. Depremi Ekonomik Etkileri

Çin’in Sichuan eyaletinde 12 Mayıs’ta meydana gelen 8.0 büyüklüğündeki depremden dolayı 372 bin şehirlinin işsiz kaldığı açıklandı. Xinhua haber ajansının Sichuan Eyaleti Vali Yardımcısı Li Çengyün’ün açıklamasına dayanarak bildirdiğine göre, depremden sonra eyaletteki işsiz şehirlilerin sayısı eskileriyle beraber 700 bine çıktı. Eyaletin şehirlerinde 27 milyon, kırsal bölgelerinde 60 milyon kişi yaşıyor. Depremde 1 milyon 150 bin çiftçi de üretim araçlarını kaybetti. Vali Yardımcısı Li, eyalet yönetiminin iş fuarı açma ve bilgilendirme yoluyla 40 bin kişinin iş bulmasına yardım ettiğini söyledi. Depremde 16 bin 289 işletme zarar gördü ve doğrudan ekonomik kayıp 99 milyar 780 milyon yuanı (14,5 milyar ABD Doları) buldu. Depremden dolayı ölenlerin sayısı Haziran ayı sonu itibariyle 69 bin 195 olarak belirlendi. Yaralı sayısı 374 bin 177, kayıp sayısı 18 bin 404 oldu.¹

b. Dış Ticaret

Genel Gümrük İdaresi verilerine göre, Çin’in ihracatının büyümesi, küresel talepteki zayıflama nedeniyle haziran ayında yavaşladı. Çin’in dış ticaret fazlası Haziran ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %20 düştü. Bir önceki yıllarla kıyaslandığında düşüş yaşanmasına karşılık bu yıl için Çin en fazla aylık "dış ticaret fazlası"nı haziranda verdi.²

Çin’in ihracat büyüme oranı geçen yılın ilk yarısında %27,9 artış sergilemişken bu yılın aynı döneminde artış oranı %21,9’a geriledi. Haziran ayında ihracat %17,6 gibi düşük bir oranda artış gösterdi. Bu oran, Mayıs ayında %28,1 olarak gerçekleşmişti. Ticaret Bakanı yılın ikinci yarısı için iyimserliklerini koruduklarını belirtti. Çinli yetkililer, son verilerin ticaret dengesi ve ihracatın yapısal değişimine yönelik bu yıl başlatılan makro kontrol önlemlerinin işe yaradığını gösterdiğini ifade ettiler. İhracat artışındaki yavaşlama ve ihracat sepetinin yapısındaki değişimin yanı sıra

ithalatın yılın ilk yarısında %30,6 gibi hızlı bir artış sergilediği görüldü. İhracatı artan ürünler arasında ise elektronik ve makine ürünleri %25,3 artışla tüm ihracatın neredeyse yarısını kapsayarak 389 milyar dolara ulaştı. İleri teknoloji ürünlerde de ihracat %21,8 artışla 196 milyar dolara ulaştı. Diğer taraftan enerji yoğun ve yoğun kirlilik yaratan endüstrilerde ise %16 oranında yavaşladı. Her ne kadar kirlilik yaratan ağır sanayi sektörlerinin ihracatındaki yavaşlama, iflas ve işsizlik oranında artış endişesi getirse de ticaret politikasının istikrarlı devam etmesi ve hükümetin enerji yoğun ve kirlilik yaratan sektörlerde girişimleri dizginleme politikasını sürdürmesi bekleniyor. Haziran ayında giyim eşyası ve aksesuar da %15 yavaşlayarak 9,8 milyar dolarla bu yılın en düşük artış gösteren ihracatçı sektörü oldu.³

c. Enflasyon ve Para Politikası

Çin’de Haziran ayı Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) geçen yılın aynı dönemine göre %7,1 artış gösterdi. Şehirlerde enflasyon oranı %6,8 iken kırsal bölgelerde %7,8 olarak gerçekleşti. Gıda, gıda dışı ürünler, tüketim maddeleri ve hizmetler sırasıyla %17.3, 1.9, 8.9 ve 1.5 oranında fiyat artışı sergiledi. Mayıs ayı ile karşılaştırıldığında TÜFE’de %0,2 gibi çok sınırlı bir azalış görüldü. Söz konusu döneme göre gıda ürünlerinde enflasyon %0,8 oranında düştü.⁴

Çin Merkez Bankası Temmuz ayında yaptığı açıklamada enflasyon tehdidine rağmen, önümüzdeki aylarda “görece hızlı” ekonomik büyümenin koşullarını oluşturma arayışı içinde olacağını bildirdi. MB’nin açıklaması dünyanın 4. büyük ekonomisi olan Çin ekonomisinin yavaşlamaya başladığı yönündeki rakamların ardından geldi. Banka öte yandan “fiyatlardaki yukarıya doğru baskının” açık olduğu konusunda uyarıda bulundu. Çin tüketici fiyat endeksi 2008’in ilk yarısında %7.9 yükselirken, gıda fiyatları %20.4 oranında arttı.⁵

II. ABD ile İlişkiler

9 Temmuz’da Hokkaido’da gerçekleşen toplantıda Çin Başkanı öncelikli olarak Bush’a Amerikan halkının ve hükümetinin Çin’deki deprem felaketinin ardından gösterdikleri samimi taziyeleri ve cömert yardımları için minnetlerini bildirdi. Jintao öte yandan Amerikan – Çin ilişkilerinde son dönemlerde yaşanan olumlu gidişi vurgulayarak, dördüncüsü gerçekleştirilen ve olumlu neticeler doğuran Çin-ABD stratejik ekonomik diyalogu hatırlattı. İki ülke ticaret ve yatırım, anti-terörist önlemler, enerji ve çevrenin korunmasını içeren konularda etkin işbirliği konusunda adım atmış durumdalar. Jintao, uluslararası ve bölgesel konularda Çin ile ABD’nin, Kore yarımadası ile İran’daki nükleer silahlanma konusunda da etkin bir işbirliği ve iletişim içerisinde olduklarını ifade etti. Doha Turu ticaret görüşmeleri konusunda ise Jintao, Çin’in görüşmelere her zaman büyük dikkat gösterdiğini ve aktif bir şekilde katıldığını belirtti. Bush ise ABD’nin Doha görüşmelerinde Çin ile diyalog ve iletişimini geliştirmeye hazır olduğunu belirtti.⁶

**Haziran’da TÜFE
%7,1 arttı.**

**Çin Merkez Bankası:
Çin istikrarlı ve hızlı
büyümeyi hedefliyor.**

**Başkan Hu Jintao
meslektaş ABD
Başkanı Bush ile
görüştü.**

III. AB ile İlişkiler

**Çin Başkanı Hu Jintao
Fransız Başkan Sarkozy
ile görüştü.**

9 Temmuz tarihinde Çin Başkanı Hu Jintao, Fransız Başkan Sarkozy ile G8 Zirvesi sırasında Japonya'da bir araya geldi.

Çin Başkanı yıkıcı deprem sonrası Fransa'nın ilgisine ve gönderdiği yardımlara teşekkürlerini sundu ve Fransa'nın tek Çin politikasına bağlılıklarını, Tayvan'ın bağımsızlığına karşı duruşlarını ve Tibet'in Çin'in ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeğine verdiği desteği takdir ettiklerini belirtti.

Sarkozy ise söz konusu tutumlarını sürdüreceklerini belirterek, Çin'in Fransa'nın stratejik ortağı olduğunu ve ikili, bölgesel ve uluslararası ilişkilerde diyalog ve işbirliğini geliştirmeye büyük önem verdiklerini dile getirdi.⁷

IV. Diğer ülkeler ile İlişkiler

**Tayvan Boğazı'nda
yeni dönem**

Çin ile Tayvan arasında yaklaşık altmış yıldır ilk kez düzenli şekilde doğrudan uçak seferlerine Temmuz ayında başlandı. Bu kapsamda Çin'in güneyindeki Guangzhou kentinden kalkan ve yaklaşık 250 yolcu taşıyan uçak, Tayvan'ın başkenti Taipei'ye indi. Artık Çin'in beş büyük kentiyle Tayvan arasında doğrudan uçak seferleri yapılacaktır. Uçak seferleri, Çin ve Tayvan yetkilileri arasında Haziran ayında varılan anlaşmanın sonucu. Ma Ying-jeou'nun Mayıs ayında Tayvan lideri olarak göreve başlamasının ardından, Çin-Tayvan ilişkileri bir nebze de olsa düzelmişti. Daha önce, Çin ile Tayvan arasında sadece resmi tatillerde uçak seferleri yapılmıyordu. Çoğunlukla, Çin ve Tayvan'a üçüncü ülkeler üzerinden gidiliyordu. İç savaş sonrası 1949'da, Komünist Parti ve Mao Zedong öncülüğünde Çin Halk Cumhuriyeti ilan edilmiş, o tarihe dek Çin'i yöneten Çan Kay Şek, yönetimden isimlerle Tayvan'a kaçmıştı. Çin, Tayvan'ı topraklarının parçası olarak görüyor ve hâlâ ayrılıkçı bir bölge sayıyor. Pekin yönetimi Tayvan için Hong Kong'dakine benzer "bir ülke, iki sistem" formülünü önermişti. Tayvan'da halkın çoğu ise mevcut statükonun devamından yana.⁸

**Çin-Kazakistan
doğal gaz boru hattı**

Çin-Kazakistan doğal gaz boru hattının inşaatı, Kazakistan'ın Alma Ata şehrinde 9 Temmuz tarihinde düzenlenen törenle başladı. Törene aralarında Çin hükümetinin özel temsilcisi, Reform ve Gelişme Komitesi Başkan Yardımcısı ve Devlet Enerji Müdürü Zhang Guobao ve Çin'in Kazakistan'daki büyükelçisi Zhang Xiyun'un da bulunduğu yaklaşık 200 kişi katıldı.

Çöl ortasında kurulan geçici çadır kentte dalgalanan rengârenk bayraklar ve coşku dolu müziğin eşliğinde başlayan törende Çin

hükümetinin özel temsilcisi, Reform ve Gelişme Komitesi Başkan Yardımcısı ve Devlet Enerji Müdürü Zhang Guobao, bir konuşma yaptı. Çin-Kazakistan doğal gaz boru hattını, iki ülke arasında kurulan petrol boru hattından sonra oluşturulan yeni dostluk bağı ve tarihi İpek Yolu'nda açılan yepyeni bir sayfa olarak niteleyen Zhang Guobao, şunları söyledi: "Bu boru hattının inşa edilmesi, Kazakistan'ın doğal gaz sanayiinin gelişmesine, Çin ve Kazakistan arasındaki ekonomik ve ticari işbirliğinin hızlandırılmasına, aynı zamanda başta Kazakistan olmak üzere Orta Asya ülkelerinin istikrar ve refahının pekiştirilmesine yeni güç katacaktır. Bu, karşılıklı yarar ve ortak kazanç sağlayacak büyük bir yüzyıl projesidir."

Zhang Guobao, Çin-Kazakistan doğal gaz işbirliğinden beklentilerini ise şöyle dile getirdi: "Çin ve Kazakistan'ın ilgili hükümet birimleri ile işletmelerinin, dayanışma ve işbirliğini sürdürerek, projeyi iki ülke liderlerince onaylanan takvime göre hayata geçirmelerini bekliyorum. Çin-Kazakistan doğal gaz boru hattının dünyadaki en kaliteli proje olacağına, aynı zamanda Çin ve Kazakistan arasındaki stratejik ortaklık ilişkilerinin gelişme sürecinde yeni bir kilometre taşı oluşturacağına kesinlikle inanıyorum."

Törende konuşan Kazakistan Enerji ve Maden Kaynakları Bakanı Suat Minbayev, Çin-Kazakistan doğal gaz boru hattının, ülkesinin ekonomik gelişmesi için taşıdığı öneme dikkat çekerek şöyle konuştu:

"Zengin petrol ve doğal gaz kaynaklarına sahip olan Kazakistan, ekonomik çıkarlarını korumak ve hem çok yönlü hem de istikrarlı enerji ihracat kanalları açmak için yoğun çaba harcamaktadır. Orta Asya doğal gazını Çin'e taşıyacak Çin-Kazakistan doğal gaz boru hattı, transit noktası olan Kazakistan'a yüklü bir kazanç getireceği gibi, ülkemizin güney kesimine istikrarlı doğal gaz tedariki de sağlayacaktır. Bu proje, ülkemizin ekonomik gelişme sürecinde yeni bir sayfa açacaktır."

Çin-Orta Asya doğal gaz boru hattının 1300 kilometrelik Çin-Kazakistan bölümü, iki ülkenin ortak yatırımıyla inşa edilecek. Bilindiği gibi Çin-Orta Asya doğal gaz boru hattı, Türkmenistan'dan başlayıp Özbekistan ve Kazakistan üzerinden Çin'in orta, doğu ve güney kesimlerine ulaşacak. Bu hattın toplam uzunluğu 10 bin kilometreyi bulacak. Proje kapsamında, Türkmenistan'ın Amur Nehri kıyısında kurulacak Birinci Doğal Gaz İşleme Merkezi'nin inşaatı geçtiğimiz 27 Haziran günü, Çin-Özbekistan doğal gaz boru hattının inşaatı da 30 Haziran günü başladı. Proje tamamlandıktan sonra, önümüzdeki 30 yıl boyunca Türkmenistan'dan Çin'e her yıl 30 milyar metreküp doğal gaz gönderilecek.⁹

Rusya ve Çin yakınlaşması

Rusya ve Çin 4300 km'lik uluslararası sınırını belirleyen protokolu sonunda 21 Temmuz tarihinde imzaladı. Bu protokol iki büyük askeri güç arasında dostluğa giden bir adım olarak niteleniyor.

Anlaşma, on yıllar boyunca ikili ilişkileri zedelemiş ve en sonunda 1969 yılında savaş çıkmasına neden olan Amur Nehrindeki dört adanın konumunu belirliyor. Söz konusu anlaşma Sovyetler'in yıkılmasından ve NATO'nun Rusya sınırlarına doğru genişlemesinden kısa süre önce başlayan yakınlaşma sürecinin son kısmını oluşturuyor.

Washington'daki Nixon Center düşünce kuruluşunda dış politika analisti ve başkan olarak görev yapan Dmitri Simes "Rusya Çin'i artık askeri tehlike olarak görmüyor. Rusya için askeri tehlike NATO'dur." şeklinde konuştu. Ancak Simes bir Çin-Rusya ittifakı için de erken olduğunu belirtti.

Pekin ve Moskova'nın 1949'da Çin'deki Komünist devrimden sonra başlayan dostlukları 1960larda bölgesel rekabet ve siyasi gelişmeler nedeniyle düşmanlığa dönüşmüştü.

2001'de iki ülke bir güvenlik anlaşması imzaladı ama tam bir askeri ittifaka varamadılar. 2005'te ise Çin'de ortak askeri çalışmalar yürütmeye başladılar. Bu çalışmaları bu yıl Rusya'da yapılan diğer bir ortak çalışma izledi.

Mr. Simes her ne kadar anlaşma üç yıl önce imzalanırsa da şeytanın detaylarda saklı olduğunu ve buna benzer birçok anlaşmanın da sonuca varmadığını hatırlatmakla beraber Ruslar ve Çinliler'in sonuç anlaşmasına oldukça dostça bir şekilde ulaşabilecek durumda olduklarını vurguladı.¹⁰

V. Türkiye'deki Kamu ve Özel Kuruluşların Çalışmaları

Mersin-Akkuyu'da kurulması planlanan nükleer santrali için Çinli China Nuclear Power Components Co. ile Hollandalı Unit Investment N.V de şartname aldı. Böylece, Türkiye'nin ilk nükleer santral inşaatı için mart ayında açılan yarışma çerçevesinde şartname alan firma sayısı 16 Temmuz itibarıyla 8'e çıktı. Nükleer santral için bugüne kadar ihale dosyası alan 8 firma şöyle:

- AECL Atomic Energy Of Canada Limited (Kanada)
- Itochu Corporation (Japonya)
- Vinci Construction Grand Projets (Fransa)
- Suez Tractebel (Fransa-Belçika)
- Atostroyexport (Rusya)
- KEPCO (Güney Kore-Türkiye)
- China Nuclear Power Components Co. (Çin)

Nükleer santral için Çin ve Hollanda da devrede

- Unit Investment N.V. (Hollanda)

24 Eylül 2008 tarihinde yapılacak yarışma çerçevesinde Mersin Akkuyu'da 3 ile 5 bin megavat kurulu güçteki santralde üretilecek elektrik enerjisinin satın alınması seçimi yapılacak.

Tekliflerin geçerlilik süresi yarışma tarihinden itibaren 360 takvim günü olacak. İstekliler, şartnamedeki kriterlere uygun 35 milyon YTL'lik geçici teminat verecek.

Yarışma sonucu kazanan ile elektrik enerjisi alım sözleşmesi imzalanacak. Böylece nükleer santralden üretilecek elektriğin 15 yıl alım garantisi olacak. Sözleşmenin onayı ve imzalanmasından doğan her türlü vergi, resim, harç ile karar ve sözleşme damga vergileri ve benzeri giderler yükleniciye ait olacak.

TETAŞ yarışma saatinden önce veya teklifler açıldıktan sonra yarışmayı iptal edebilecek. İdare tekliflerin reddedilmesi nedeniyle yükümlülük altına girmeyecek.¹¹

Çin menşeli laminat parkeye vergi

Çin'den ithal edilecek laminat parkenin metrekaresine 2,40 ile 1,60 dolar arasında değişen miktarlarda gümrük vergisi konuldu.

Dış Ticaret Müsteşarlığı, yerli üreticiler Çamsan Ağaç Sanayi, Kastamonu Entegre Ağaç Sanayi, Yıldız Entegre Ağaç Sanayi tarafından yapılan ve diğer laminat parke üreticisi Yıldız MDF Orman Ürünleri Sanayi Ticaret, İthalat ve İhracat Anonim Şirketince de desteklenen "damping soruşturma" talebini tamamladı. Orta ve yüksek yoğunlukta levhanın iki yüzünün kaplanmasıyla oluşan ve üretiminde dekor kağıdı, üst kaplama kağıdı ve balans kağıdı gibi malzemelerin kullanılarak üretildiği laminat parke ithalatının, 2004 yılında 13 milyon 235 bin metrekare, 2005 yılında 22 milyon 184 bin metrekare, 2006'da 36 milyon 40 bin metrekare olarak gerçekleştiği, 2007 yılında ise ithalatın 46 milyon 53 bin metrekareye ulaştığı belirlendi. Çin'den yapılan ithalat ise 2004 yılında 496 bin metrekare iken, 2005'te 2 milyon 988 bin metrekareye, 2006'da 9 milyon 782 bin metrekareye yükseldi. 2007 yılına gelindiğinde, Çin'den yapılan ithalatın 23 milyon 884 bin metrekareye yükseldiği tespit edildi.

Söz konusu ithalatın ABD doları cinsinden toplam değeri 2004 için 1 milyon 760 bin dolar, 2005'de 12 milyon 423 bin dolar, 2006'da 37 milyon 481 bin dolar, 2007 yılında da 100 milyon 657 bin dolara ulaştığı kayıtlarda yer aldı. Böylelikle, maddenin söz konusu ülkeden ithalatın toplam ithalat içindeki payı 2004'de %3.75, 2005'te %13.47, 2006'da %40,80 olarak gerçekleşti. Geçen 2007 yılında ise bu oran %51,86 oldu. Diğer üçüncü ülkelerden de ithalat yapılırken, bu ülkelerden yapılan ithalatın Çin'den yapılan kadar zarar vermediği ortaya çıktı.

Ürünlerin metrekaresi için 2,40 dolar gümrük vergisi

Dış Ticaret Müsteşarlığı, yerli üreticiyi koruma amaçlı ve iç piyasada bir denge sağlamaya yönelik olarak yapılan damping soruşturması sonucunda; Çin'den ithal edilen laminat parkeye gümrük vergi konulmasını kararlaştırdı.

Buna göre, Çin'den 5 üretici firmadan ithal edilecek laminat parkeye (levha halinde olsun olmasın) metrekaresi 1,60 dolar, yine bu firmaların dışında kalanlardan ithal edilecek ürünlerin metrekaresi için de 2,40 dolar gümrük vergisi konuldu.¹²

Kaynaklar

¹ Referans Gazetesi 1 Temmuz 2008

² <http://www.dunyagazetesi.com.tr/haber.asp?id=14871>

³ TÜSİAD Pekin Bürosu notları

⁴ TÜSİAD Pekin Bürosu notları

⁵ http://www.chinadaily.com.cn/china/2008-07/28/content_6880784.htm

⁶ <http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb/zzjg/bmdyys/gjlb/3432/3435/t455710.htm>

⁷ http://news.xinhuanet.com/english/2008-07/09/content_8519207.htm

⁸ http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2008/07/080704_chinataiwan.shtmlhttp://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2008/07/080704_chinataiwan.shtml

⁹ <http://turkish.cri.cn/281/2008/07/10/1s96661.htm>

¹⁰ http://www.ft.com/cms/s/0/5f846434-576b-11dd-916c-000077b07658,dwp_uuid=9c33700c-4c86-11da-89df-0000779e2340.html

¹¹ <http://www.dunyagazetesi.com.tr/haber.asp?id=15546>

¹² <http://www.dunyagazetesi.com.tr/haber.asp?id=16864>